

Валентина Сліпчук
ORCID iD 0000-0002-9552-029X

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри медичної та загальної хімії,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця,
бульв. Т. Шевченка, 13, 01601 Київ, Україна,
slipchukvl@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті досліджено формування професійних комунікативних компетентностей іноземних студентів у закладах вищої медичної освіти України на прикладі Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Показано, що введення навчальних дисциплін «Комунікативні навички лікарів», «Перша долікарська допомога», «Етика і деонтологія у фармації», курсів за вибором («Психологія спілкування», «Естетика», «Етика») забезпечує формування професійних комунікативних компетентностей іноземних студентів та підвищення якості надання освітніх послуг при додипломній підготовці у закладах вищої медичної освіти України. Визначено рівень задоволеності формуванням професійних комунікативних компетентностей іноземних студентів на прикладі Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Показано, що формування професійних комунікативних компетентностей та професійної культури іноземних студентів забезпечує конкурентоспроможність вищої медичної освіти в Україні, підвищення якості надання медичних послуг.

Ключові слова: заклади вищої медичної освіти; іноземні студенти; формування професійних комунікативних компетентностей.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.2.5257>

Вступ. Докорінні зміни соціально-економічних відносин в Україні, її інтеграція у світовий освітній простір, потребують постійного вдосконалення професійної підготовки фахівців галузі «Охорони здоров'я». У вищій школі освітній процес має відповідати суспільним змінам, сприяти трансформаційним перетворенням, адаптуватися до них.

Медична освіта передбачає постійне удосконалення і розширення знань та практичних навичок майбутніх фахівців галузі «Охорони здоров'я». У зв'язку з цим, освітні програми у закладах вищої медичної освіти України оновлюються з метою підвищення знань й удосконалення навичок із діагностики та лікування захворювань відповідно до національних протоколів та міжнародних стандартів.

Додипломна підготовка фахівців сфери «Охорони здоров'я» передбачає процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей під час здобуття ними вищої медичної (фармацевтичної) освіти. У процесі навчання студенти отримують доступ до найсучасніших ресурсів у галузі медичної практики, можуть навчатися та підвищувати професійні компетентності в зручному та економічному форматі онлайн-навчання, що у майбутньому дозволить покращити діагностику, лікування та інші заходи, пов'язані з запобіганням захворюванням.

Удосконалення освітнього процесу у вищій медичній школі сприяє формуванню високопрофесійної

спільноти медичних працівників, підтримці клінічно-орієнтованого мислення, конкурентоспроможності вищої медичної освіти в Україні.

Від володіння професійними комунікативними компетентностями значною мірою залежить успішність професійної діяльності фахівців галузі «Охорона здоров'я».

Проблема формування професійних комунікативних компетентностей іноземних студентів до останнього часу не була предметом спеціального дослідження. Певною мірою це пояснюється тим, що не було такої конкуренції у галузі «Охорони здоров'я». Витримка конкурентоздатності майбутніх фахівців означеної галузі залежить не тільки від якості оволодіння ними сучасними медичними знаннями, вміннями, навичками, а й від уміння мислити, висловлюватися і діяти в нових ринкових умовах, від рівня сформованості їх професійної культури, серед складників якої важливе місце посідають професійні комунікативні компетентності.

Метою статті є дослідження формування професійних комунікативних компетентностей іноземних студентів у закладах вищої медичної освіти України на прикладі Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Основні теоретичні проблеми психології спілкування, а також специфіку професійної діяльності фармацевтичних фахівців у спілкуванні з відвідувачами аптечних за-

кладів висвітлено у праці науковців Л. Кайдалової, Л. Пляки (2011). Науковці наголошують на тому, що фахівці галузі «Охорони здоров'я» повинні формувати в собі культуру спілкування, дотримуватись принципів професійної етики і деонтології (с. 112).

У науковій праці О. Чернишенко (2017) досліджено формування культури ділового спілкування майбутніх фахівців фармакологічної галузі в освітньому процесі під час проведення аудиторних занять з гуманітарних дисциплін.

Наукові розвідки Л. Манюк (2017, с. 2) присвячені підготовці майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікаційних технологій в університетах США. На основі вивчення та систематизації досвіду університетів США виявлено особливості та прогресивні ідеї підготовки майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Доведено, що впровадження прогресивних ідей досвіду фахової комунікативної підготовки майбутніх лікарів в університетах США сприяє її вдосконаленню у закладах вищої медичної освіти України.

З метою навчання комунікативних навичок студентів закладів вищої медичної освіти Бельгії застосовують різні методи, такі як: групові обговорення в малих групах (10–15 студентів), рольові ігри з колегами та імітаційними пацієнтами; показ відеозаписів реальних медичних консультацій тощо. Доведено, що використання цих методів позитивно впливає на комунікативні навички студентів (Deveugele et al., 2005).

Проблеми психології спілкування досліджено у праці М. Філоненко «Психологія спілкування» (2008).

Проблеми професійної підготовки фахівців галузі «Охорона здоров'я» досліджено Я. Цехмістером, В. Сліпчук у працях «Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні (XX – початок XXI сто-ліття)» (2017), «Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні у XX – на початку XXI століття: системний аналіз тенденцій» (2018, с. 44–48).

Реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх педагогів присвячено студії науковців С. Сисоевої (2015, с. 18–44), Л. Хоружої (2015, с. 45–54).

Інтеграція вищої медичної освіти у світовий освітній простір. Професія лікаря у топ-списку найбільш затребуваних професій в Україні посідає друге місце після ІТ-фахівців (2018). Окрім того, інтеграція у світовий освітній простір сприяє розширенню списку традиційних медичних спеціальностей. Як приклад, в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця окрім спеціальностей «Медицина», «Педіатрія», «Стоматологія» з підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» на базі закладів загальної середньої освіти і тих, які попередньо здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, з'явилася нова спеціальність «Медична психологія»

з підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я» та спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань «Охорона здоров'я».

Системи медичної освіти США і Західної Європи різняться, але спільним є те, що у процесі навчання кожен фахівець неодмінно поєднує теорію з клінічною практикою. Без практичного навчання неможливо отримати будь-яку медичну спеціальність. З цією метою у вітчизняних закладах вищої медичної освіти впроваджено модель медичної освіти США, що передбачає співпрацю з лікарнями, де студенти можуть безпосередньо «біля пацієнта» проходити навчання. Список клінічних баз постійно зростає, що дозволяє охопити кілька спеціальностей, наприклад, гінекологію, педіатрію, гастроентерологію, неврологію, ортопедію тощо.

Основним завданням вищих закладів медичної освіти є озброєння майбутніх фахівців професійними компетентностями спілкування з пацієнтами на тлі зростання соціальної тривожності у світі. Оскільки лікар є суб'єктом, що організовує та керує процесом лікування, то в нього повинен бути певний набір особистих якостей (вміння співчувати, бути справедливим, любити людину, поважати її гідність, вміти розуміти людей та ін.).

Саме формуванню професійних комунікативних компетентностей студентів сприятиме принципово новий предмет «Комунікативні навички лікарів», оскільки клінічні знання повинні бути підкріплені професійним навиком правильно спілкуватися зі своїми пацієнтами. Було виявлено, що студенти другого курсу закладав вищої медичної освіти з мінімальними ще професійними компетентностями були більш схильні до засвоєння курсу «Комунікативні навички лікарів», ніж студенти шостого курсу, які отримали класичну базову медичну освіту. Зрозуміло, що потреба у новому предметі буде зростати, оскільки лікарі-практики та адміністрації лікарень (особливо представники приватної медицини) теж виявляють значний інтерес до освоєння професійних комунікативних компетентностей і проводять практичні майстер-класи для фахівців галузі охорони здоров'я (2018).

Формування професійних комунікативних компетентностей стосується також іноземних студентів, кількість яких у нашій країні зростає з кожним роком. Для прикладу, в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця у 2018–2019 н. р. 1260 першокурсників з інших держав. Позитивною є динаміка набору іноземних студентів на I курс у попередні роки, а саме: 2014–2015 н.р. – 460 осіб; 2015–2016 н.р. – 351 особа; 2016–2017 н.р. – 561 особа; 2017–2018 н.р. – 930 осіб. За спеціальностями «Медицина», «Стоматологія» та «Фармація, промислова фармація» навчається понад 2500 іноземних студентів, у переважній більшості англомовних студентів. В Україну, як правило, приїжджають громадяни азіатських, африканських країн та країн Близького Схо-

ду. Вища медична освіта найбільшою популярністю серед країн СНД користується в Туркменістані, Азербайджані, Узбекистані. Найбільша кількість бажаючих отримати український диплом лікаря та провізора у молоді з Індії, Нігерії, Іраку, Марокко та Йорданії (2018).

Освітній процес для іноземних студентів не є спрощеним у порівнянні з вітчизняними студентами, просто інша специфіка роботи. Велика кількість іноземних студентів у закладі вищої медичної освіти держави підвищує його репутацію у світовому просторі з одного боку, а з іншого вимагає покращення якості надання освітніх послуг, щоб забезпечити належний рівень вищої медичної освіти. Тому загальною тенденцією є удосконалення парадигми набору іноземних абітурієнтів та забезпечення якості надання освітніх послуг, щоб витримати конкуренцію з Китаєм, Південною Кореєю, Польщею та іншими країнами.

Для перевірки знань студентів, які навчаються у вищих медичних закладах освіти у розвинених країнах світу держава проводить іспит. В Україні також для студентів закладів вищої медичної освіти є такий іспит: КРОК-1 (складають на 3 курсах) та КРОК-2 (складають на випускному курсі). Окрім того, з 2019 р. вводиться нова комплексна атестація профільних знань майбутніх лікарів – Єдиний державний кваліфікаційний іспит (ЄДКІ, 2018).

Введення Єдиного державного кваліфікаційного іспиту для випускників вищих медичних закладів освіти України з 2019 р. також вимагає покращення якості фахової конкурентоспроможної додипломної підготовки іноземних студентів.

З метою формування професійних комунікативних компетентностей іноземних студентів та відповідно до наказу № 300 від 20.04.2018 «Про затвердження робочих навчальних планів підготовки фахівців денної (очної) форми навчання в НМУ імені О. О. Богомольця на 2018 / 2019 н. р.» на вивчення навчальної дисципліни «Комунікативні навички лікарів» на 3 курсі за спеціальністю «Медицина» факультету підготовки фахівців іноземних громадян відводиться 3 кредити (всього 90 год.: 30 год. на практичні заняття та 60 год. на самостійну роботу студентів) починаючи з 2019 / 2020 н. р. Навчальна дисципліна «Комунікативні навички лікарів» за спеціальністю «Лікувальна справа» при підготовці спеціалістів введена на VI курсі в обсязі 1 кредит (всього 30 год.: 20 год. практичні заняття і 10 год. самостійна робота студентів) (2018).

З метою формування професійних компетентностей спілкування з пацієнтами в іноземних студентів, що навчаються за спеціальністю «Медицина», починаючи з I курсу пропонуються курси за вибором: «Психологія спілкування», «Естетика», «Етика» обсягом 4 кредити (всього 120 год.: 10 год. на лекції, 10 год. на семінарські заняття, 100 год. на самостійну роботу студентів) (2018).

Для студентів закладів вищої медичної освіти за спеціальністю «Стоматологія», починаючи з I курсу,

пропонуються курси за вибором: «Психологія спілкування», «Естетика», «Етика» обсягом 3 кредити (всього 90 год.: 20 год. на лекції, 20 год. на семінарські заняття, 50 год. на самостійну роботу студентів). На II курсі пропонується курс за вибором: «Етичні проблеми в медицині» обсягом 3 кредити (всього 90 год.: 20 год. на практичні заняття, 70 год. на самостійну роботу студентів) (2018).

За спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» починаючи з I курсу пропонується курс за вибором «Професійна етика та деонтологія», обсягом 5 кредитів (всього 150 год.: 10 год. лекцій, 40 год. практичних занять, 100 год. на самостійну роботу студентів) (2018).

Для студентів вищих медичних закладів освіти за спеціальністю «Фармація, промислова фармація» професійні знання також повинні бути підкріплені професійними компетентностями спілкування з пацієнтами. Тому, починаючи з I курсу вивчається навчальна дисципліна «Етика і деонтологія у фармації», обсягом 3 кредити (всього 90 год.: 10 год. на лекції, 30 год. на семінарські заняття, 50 год. на самостійну роботу студентів). З метою надання професійної фармацевтичної допомоги населенню на II курсі майбутні фахівці фармацевтичної галузі вивчають навчальну дисципліну «Перша долікарська допомога» обсягом 3 кредити (всього 90 год.: 10 год. на лекції, 40 год. на практичні заняття, 40 год. на самостійну роботу студентів) (2018).

Враховуючи особливості професійної додипломної підготовки майбутніх фахівців галузі «Охорони здоров'я» було визначено необхідність:

- удосконалення освітнього процесу за рахунок введення дисциплін, які формують професійні комунікативні компетентності («Комунікативні навички лікарів», «Перша долікарська допомога», «Етика і деонтологія у фармації», курси за вибором: «Психологія спілкування», «Естетика», «Етика»);
- оцінки рівня задоволеності професійною додипломною підготовкою іноземними студентами закладів вищої медичної освіти.

З цією метою було створено анкету, що складається з 6 запитань. За результатами анкетування в аудиторному форматі було опитано 100 іноземних студентів – майбутніх фахівців галузі «Охорони здоров'я», які навчаються в Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця. На питання щодо задоволеності введення зазначених навчальних дисциплін та курсів за виборів, які формують професійні комунікативні компетентності, 82,5 % опитаних відповіли «так», що корелює із відповідями на питання щодо задоволеності практичною додипломною підготовкою з цих навчальних дисциплін під час навчання, де 83,6% відповіли позитивно. Також, співставною є кількість осіб, які в подальшому планують працювати за обраним фахом. Щодо практичної спрямованості навчальних дисциплін та курсів за вибором, які формують професійні комунікативні компетентності, то 72,1% опитаних відзначили задоволеність.

Близько 85,8% іноземних студентів вибірки переконані у важливості формування професійних комунікативних компетентностей під час навчання у вищих закладах медичної освіти для ефективної професійної діяльності у галузі «Охорона здоров'я». Майже 90% іноземних студентів краще спілкувалися після вивчення окреслених навчальних дисциплін та курсів за вибором. Застосування симуляційних методів навчання при підготовці з окремих навчальних дисципліни корисними вважають 85,8% опитаних.

Варто зазначити, що у ході опитування іноземним студентам було запропоновано висловити побажання та надати пропозиції стосовно підвищення рівня організації освітнього процесу з навчальних дисциплін та курсів за вибором, які формують професійні комунікативні компетентності. Результати анкетування свідчать про те, що основним побажанням є постійне оновлення практичної спрямованості навчання дисциплін та курсів за вибором, які формують професійні комунікативні компетентності та

необхідність формування професійних компетентностей протягом усього навчання у закладах вищої медичної освіти України.

Висновки. Забезпечення підвищення якості надання освітніх послуг при додипломній підготовці іноземних студентів у закладах вищої медичної освіти України можна досягти шляхом введення навчальних дисциплін та курсів за вибором спрямованих на формування та розвиток професійних комунікативних компетентностей спілкування з пацієнтами. Особливого значення даний пункт набуває у контексті реалізації стратегії розвитку медичної освіти в Україні.

Введення навчальних дисциплін та курсів за виборів, спрямованих на формування професійних комунікативних компетентностей та професійної культури іноземних студентів забезпечує інтеграцію української медицини в світову, конкурентоспроможність вищої медичної освіти в Україні, підвищення якості надання медичних послуг.

Література

- ЄДКІ (єдиний державний кваліфікаційний іспит). 2018. URL: <http://moz.gov.ua/edki> (дата звернення 20.02.2019).
- Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування. Харків: НфаУ, 2011. 132 с.
- Манюк Л. В. Підготовка майбутніх лікарів до фахової комунікації засобами інформаційно-комунікаційних технологій в університетах США: теорія і методика: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Львів, 2017. 22 с.
- Медична психологія: операція Спецінтеграція. 2018. URL: <https://nv.ua/ukr/style/wnews/samorazvitie/medichna-psikhoholija-operatsija-spetsintehratsija-2478138.html> (дата звернення 20.02.2019).
- Набір іноземних студентів: реалії та перспективи. 2018. URL: <http://nmu.ua/news/nabir-inozemnyh-studentiv-realiyi-ta-perspektivu/> (дата звернення 20.02.2019).
- Про затвердження робочих навчальних планів підготовки фахівців денної (очної) форми навчання в НМУ імені О. О. Богомольця на 2018 / 2019 н.р. URL: <http://nmu.life/news/pro-zatverdzhennya-robochyh-navchalnyh-planiv-pidgotovky-fahivtsiv-dennoyi-formy-navchannya-v-nmu-na-2018-2019-n-r/> (дата звернення 20.02.2019).
- Сліпчук В. Л. Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні (XX – початок XXI століття): монографія / Я. В. Цехмістер (ред.). Київ: Едельвейс, 2017. 520 с.
- Сліпчук В. Л. Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні у XX – на початку XXI століття: системний аналіз тенденцій. *Освітологія*. 2018. № 7. С. 44–48. DOI: 10.28925/2226-3012.2018.7.4448.
- Сисоєва С. О. Компетентісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу. *Компетентісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія / Огнев'юк В. О. та ін. (ред.)*. Київ: КУБГ, 2015. С. 18–44.
- Філоненко М. Психологія спілкування. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
- Хоружа Л. Л. Стратегія і тактика впровадження компетентісного підходу у професійну підготовку фахівців. *Компетентісно зорієнтована освіта: якісні виміри: монографія / Огнев'юк В. О. та ін. (ред.)*. Київ: КУБГ, 2015. С. 45–54.
- Чернишенко О. О. Формування культури ділового спілкування майбутніх фахівців фармакологічних спеціальностей: теорія і методика: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04. Кропивницький, 2017. 281 с.
- Deveugele M., Derese A., de Maesschalck S., Willems S., van Driel M., de Maeseneer J. Teaching communication skills to medical students, a challenge in the curriculum? *Patient Education and Counseling*. 2005. № 58. С. 265–270. DOI: 10.1016/j.pec.2005.06.004.

References

- YEDKI [EDCI] (2018). Retrieved from <http://moz.gov.ua/edki> (ukr).
- Kajdalova, L. G., Plyaka, L. V. (2011). *Psichologiya spilkuvannya [Psychology of communication]*. Kharkiv, Ukraine: NfaU (ukr).
- Manyuk, L. V. (2017). *Pidgotovka majbutnih likariv do fahovoyi komunikaciyi zasobami informacijno-komunikacijnih tehnologij v universitetah SShA: teoriya i metodika [Information and communication technologies in universities of the USA: theory and methodology]*. Lviv, Ukraine: NfaU (ukr).

- technologies in the professional communication training of future physicians at the US universities*]: Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.04. Lviv, Ukraine (ukr).
- Medichna psihologiya: operaciya Specintegraciya [Medical psychology: surgery Specialization] (2018). Retrieved from <https://nv.ua/ukr/style/wness/samorazvitie/medichna-psikhoholija-operatsija-spetsintehratsija-2478138.html> (ukr).
- Nabir inozemnih studentiv: realiyi ta perspektivi [A set of foreign students: realities and perspectives] (2018). Retrieved from <http://nmu.ua/news/nabir-inozemnyh-studentiv-realiyi-ta-perspektyvy/> (ukr).
- Pro zatverdzhennya robochih navchalnih planiv pidgotovki fahivciv dennoyi (ochnoyi) formi navchannya v NMU imeni O.O. Bogomolca na 2018/2019 n.r. [On approval of working curricula for the training of full-time (full-time) students in O. O. Bogomolets in 2018/2019] (2018). Retrieved from <http://nmu.life/news/pro-zatverdzhennya-robochyh-navchalnyh-planiv-pidgotovky-fahivtsiv-dennoyi-formy-navchannya-v-nmu-na-2018-2019-n-r/> (ukr).
- Slipchuk, V. L. (2017). *Profesijna pidgotovka fahivciv farmacevtichnoyi galuzi v Ukrayini (XX – pochatok XXI stolittya): monografiya / Ya. V. Cehmister (red.) [Professional training of specialists in the pharmaceutical industry in Ukraine (XX – early XXI century): monohraf. Ya. V. Tsekhmister (Ed.)]*. Kyiv, Ukraine: Edel'veys (ukr).
- Slipchuk, V. (2018). Profesijna pidgotovka fahivciv farmacevtichnoyi galuzi v Ukrayini u XX – na pochatku XXI stolittya: sistemnij analiz tendencij [Professional training of pharmaceutical industry experts in Ukraine (XX – beginning of XXI century): systematic analysis of the tendencies]. *Osvitohiyya*, 7, 44–48 (ukr). DOI: 10.28925/2226-3012.2018.7.4448 (ukr).
- Sysoieva, S. O. (2015). Kompetentnisno zoriientovana vyshcha osvita: formuvannya naukovoho tezaurusu [Competently oriented higher education: the formation of a scientific thesaurus]. In Ogneviuk V. O. et al. (Eds.), *Kompetentnisno zoriientovana osvita: yakisni vymiry: monograf* (pp. 18–44). Kyiv, Ukraine: KUBG (ukr).
- Filonenko, M. (2008). *Psyhologiya spilkuvannya [Psychology of communication]*. Kyiv, Ukraine: Centr uchbovoyi literatury (ukr).
- Khoruzha, L. L. (2015). Stratehiia i taktyka vprovadzhennia kompetentnisnogo pidkhodu u profesiinu pidhotovku fahivtsiv [Strategy and tactics of introduction of a competent approach in professional training of specialists]. In Ogneviuk V. O. et al. (Eds.), *Kompetentnisno zoriientovana osvita: yakisni vymiry: monograf* (pp. 45–54). Kyiv, Ukraine: KUBG (ukr).
- Chernyshenko, O. O. (2017). *Formuvannya kulturi dilovogo spilkuvannya majbutnih fahivciv farmakologichnih specialnostej: teoriya i metodika [Formation of a culture of business communication of future specialists in pharmacological specialties: teoriya i metodyka]*: Doctor's thesis: 13.00.04. Kropivnickij, Ukraine (ukr).
- Deveugele, M., Derese, A., de Maesschalck, S., Willems, S., van Driel, M., de Maeseneer, J. (2005). Teaching communication skills to medical students, a challenge in the curriculum? *Patient Education and Counseling*, 58, 265–270. DOI: 10.1016/j.pec.2005.06.004 (eng).

ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ В ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Слипчук Валентина, доктор педагогических наук, доцент,
профессор кафедры медицинской и общей химии,
Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца,
бул. Т. Шевченко, 13, 01601 Киев, Украина,
slipchukvl@gmail.com

В статье исследовано формирование профессиональных коммуникативных компетентностей иностранных студентов в высших медицинских учебных заведениях Украины на примере Национального медицинского университета имени А. А. Богомольца. Показано, что введение учебных дисциплин «Коммуникативные навыки врачей», «Первая доврачебная помощь», «Этика и деонтология в фармации», курсов по выбору («Психология общения», «Эстетика», «Этика») обеспечивает формирование профессиональных коммуникативных компетентностей иностранных студентов и повышение качества предоставления образовательных услуг при додипломной подготовке в высших медицинских учебных заведениях Украины. Определен уровень удовлетворенности формированием профессиональных коммуникативных компетентностей иностранных студентов на примере Национального медицинского университета имени А. А. Богомольца. Показано, что формирование профессиональных коммуникативных компетентностей и профессиональной культуры иностранных студентов обеспечивает конкурентоспособность высшего медицинского образования в Украине, повышение качества предоставления медицинских услуг.

Ключевые слова: высшие медицинские учебные заведения; иностранные студенты; формирование профессиональных коммуникативных компетентностей.

DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE COMPETENCIES OF FOREIGN STUDENTS IN HIGHER MEDICAL EDUCATION INSTITUTIONS IN UKRAINE

Slipchuk Valentyna, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,
Professor of the Department of Medical and General Chemistry,
Bohomolets National Medical University,
13 Shevchenko Blvd, 01601 Kyiv, Ukraine,
slipchukvl@gmail.com

The article defines the directions of developing of professional communication skills of the students of higher medical education in the process of studying in higher medical educational institutions of Ukraine. It is shown that the general tendency is to improve the paradigm of a set of foreign entrants and to ensure the quality of providing educational services in order to withstand competition with China, South Korea, Poland and other countries. It is determined that the model of medical education in the USA is introduced in the domestic higher medical educational institutions, which involves cooperation with hospitals, where students can directly study «near the patient»; increase in the list of clinical databases, enabling several specialties to be covered. Taking into account the peculiarities of the vocational education of future specialists in the field of «Health» in higher educational institutions of Ukraine, the need to improve the educational process by introducing the disciplines «Communication skills of doctors», «First pre-nursing care», «Ethics and deontology in pharmacy», courses for choice («Psychology of communication», «Aesthetics», «Ethics»). The level of satisfaction with vocational education in higher medical education institutions was determined on the example of the Bohomolets National Medical University. It is proved that the main thing in the process of vocational education of specialists in higher medical institutions of Ukraine is: constant updating of the practical orientation of teaching of study subjects and elective courses aimed at developing professional communicative skills and professional culture of specialists in the field of «Health»; improvement of educational and methodological support of the educational process; an indispensable combination of theory with clinical practice.

Key words: *developing professional communication skills; directions of developing; student of higher medical education; vocational education.*

*Стаття надійшла до редакції 01.03.2019
Прийнято до друку 13.06.2019*